

TEMİNAT ALTINA ALINMIŞ ALACAKLARIN DEVRİ

Assignment of Guaranteed Claims

Ramazan TURAN *

Geliş Tarihi: 26.04.2020

Kabul Tarihi: 04.12.2020

ÖZET

Kanun, sözleşme veya işin niteliği engel olmadığı müddetçe alacaklı, borçlunun rızasını aramaksızın alacağını üçüncü bir kişiye devredebilir. Alacağın temlik durumunda, alacak hakkıyla birlikte alacağa bağlı bazı haklar da devrin kapsamına girmektedir. Alacaklının kişiliğine özgülenmemiş öncelik hakları, işlemiş faizler, teminat hakları, yenilik doğuran haklar vs. temlik ile birlikte devralana geçer. Teminat hakları, aynı ve şahsi olmak üzere ikiye ayrılır. Şahsi teminatlar olarak kefaleti ve garantiyi; aynı teminatlar olarak ise taşınır ve taşınmaz rehnini, hapis hakkını vs. sayabiliriz. İşte alacağın temlik ile birlikte şartları oluşmuşsa asıl alacağa bağlı bu teminat hakları da devralana geçecektir. Çalışmamızın esas itibarıyla konusunu, teminat altına alınmış alacakların devri oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Alacağın Temlik (Devri), Aynı Teminat, Şahsi Teminat, Teminat, Teminat Haklarının Devri.

ABSTRACT

The Obligee can assign the claim to a third party without seeking the consent of the debtor, unless it is forbidden by the law, contract or nature of work. The priority rights that are not specific to obligee's personality, accrued interests, guaranty rights, formative rights etc. in case of assignment of a claim, such some of these rights, related to the claimer are also included in the content of assignment along with the claim. The guaranty rights split in half as real and personal guaranty. It can be accepted that bail and warranty (guarantee) are personal guaranty and movable pledge, real estate pledge, right of lien etc. are real guaranty. That is the point, if the conditions consist of along with the assignment of the claim, these guaranty rights depending on the main claim will also transfer the assignee. The main subject of our study is the assignment of claims guaranteed.

Keywords: Assignment of a Claim, Assignment of Guaranty Rights, Guaranty, Personal Guaranty, Real Guaranty.

* Diyarbakır Adliyesi Hâkimi, e-posta: turan.rmzn@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-2285-8537.

GİRİŞ

Borç ilişkisi, kimler arasında doğduysa, kural olarak bu kimseler arasında varlığını sürdürür ve sona erer. Fakat eski hukuk sistemlerinden ayrı olarak modern hukuk sistemlerinde, borç doğduktan sonra borçlu ve alacaklı tarafın değişmesi kabul görmüştür. Borcun alacaklı tarafının değişmesine, alacağın temliki (devri) adı verilir. TBK¹ 183 vd. maddelerinde düzenlenmiştir.

Borç ilişkilerindeki taraf değişikliği altında yatan gaye, hiç kimsenin alacaklısını kural olarak seçmemesi fakat borçlusunu seçebilmesidir. Böylece borçlunun izni veya icazeti ya da haberi dahi olmadan, alacaklının alacağını üçüncü bir kişiye temlik etmesi mümkündür. Bu sebeple borçlu, her zaman yeni bir alacaklıyla karşılaşma ihtimalini göz önünde bulundurmalıdır. Ancak borçlu, alacaklısının izni olmadan üçüncü bir kişiye borcunu temlik edememektedir.

TBK 183 vd. maddelerindeki alacağın devri, iradi devre ilişkin düzenlemedir. Ancak yasal veya yargısal yollarla da devir mümkün olmaktadır. Bu halde alacağın geçmesi için herhangi bir irade açıklamasına gerek yoktur. Esasen burada bir devir değil de intikalden bahsetmek daha yerinde olur. Niteliğine uygun düştüğü ölçüde, iradi devre ilişkin hükümler, yasal veya yargısal devre de kıyasen uygulanacaktır.

Alacağın temliki durumunda, alacak hakkıyla birlikte alacağa bağlı bazı haklar da devrin kapsamına girmektedir. Alacaklının kişiliğine özgülenmemiş öncelik hakları, işlemiş faizler, teminat hakları, yenilik doğuran haklar vs. devralana geçer. Öncelikle alacağın devri ile ilgili genel bilgiler verdikten sonra, çalışmanın asıl konusunu oluşturan teminat altına alınmış alacakların devri ve buna bağlanan hukuki sonuçlar çalışmada yer alacaktır.

I. ALACAĞIN DEVRİ

A. KAVRAMI

Borç ilişkisi, nispidir. Bu nedenle sadece alacaklı ve borçlu arasında bir bağ meydana getirir. Borçlu, kime borçlandıysa ona karşı ifa yükümlülüğü hâsıl olur ve ona borcu ödemekle borcundan kurtulur². Bununla birlikte, alacaklının rızasıyla borçlu, üçüncü kişiye ifada bulunabileceği gibi kanun koyucunun belirlemesi veya hâkim kararıyla da alacaklının rızası olmasa dahi üçüncü kişiye ifada bulunabilmektedir. Örneğin, aile hukukunda, kocanın aile görevlerini ihmal etmesi üzerine hâkim, kocanın borçlularının borçlarını kadına ifa etmelerine karar verebilmektedir³.

¹ 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu, RG. 4/2/2011, S. 27836.

² Eren, Fikret (2013) Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 15. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, s. 1223; Gümüşsoy, Güler (2013) 'Alacağın Devrinde Devredenin Garanti Yükümlülüğü' (Yüksek Lisans) İstanbul Kültür Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 4.

³ Gümüşsoy, s. 4.

Kanun koyucu, alacaklının alacağını üçüncü bir kişiye devretmesine, TBK 183 ilâ 194 maddelerinde izin vermektedir. TBK'nin ilgili hükümleri incelendiğinde, alacağın temlikinin tanımlanmadığı görülmektedir. Doktrinde daha çok iradi devre ilişkin tanımlar mevcuttur. Doktrinde birden fazla tanım yapılmış olmasıyla birlikte *alacağın temliki*⁴, *alacağı devreden ile devralan arasında borçlunun rızasına gerek olmaksızın şekli bir sözleşme ile devredenin kişiliğine özgü olanlar dışındaki haklarla birlikte alacağın, devredeninin malvarlığından devralanın malvarlığına geçtiği tasarrufları bir işlem, olarak tanımlanabilir*⁵.

Tanımdan da anlaşıldığı üzere borçlu, alacağın temliki sözleşmesinin tarafı değildir. Onun rızasının aranmadığı gibi haberdar olması da gerekmez. Nitekim borçlu, karşısına çıkabilecek her yeni alacaklı için hazırlıklı olmalıdır. Bu sözleşmeyle sadece alacaklı taraf değişmektedir. Devrin konusu, sadece borç ilişkisinin içerdiği alacak olup sözleşme ilişkisinin kendisi değildir. Sözleşme ilişkisi bir bütün olarak, ancak sözleşmenin devri ile devredilebilir⁶.

Hukukumuzun temelini oluşturan Roma Hukukunda ise borç münasebeti, alacaklı ile borçlu arasında şahsi bir bağ kabul edildiğinden, tarafların şahısları, borç ilişkisinin esaslı unsurlarından sayılıyordu ve borç ilişkisi zedelenmeden tarafların değişebileceği düşüncesi, Romalılarca tasavvur edilemiyordu. Alacağını devretmek isteyen kişi, borçlusuna üçüncü kişiye o borcu vadetmesine izin verirse, borçlu ile üçüncü kişi arasında yenileme (*novatio*) yoluyla yeni bir borç ilişkisi kuruluyordu. Fakat bu halde, eski borcun ortadan kalkmasıyla ona bağlı haklar da ortadan kalktığı için pratik değeri kalmıyordu. Bu nedenle Roma hukukunda borç ilişkisi, uzun zaman nakledilemez bir karaktere bürünmüştür. Fakat sadece külli halefiyet halinde (*successio*) külli halef, örneğin mirasçı veya *bonorumemptor* (yani icra yoluyla *bonorumvenditio* şeklinde satılan bir borçlu malvarlığını toptan satın

⁴ Benzer tanımlar için bkz. **Bağce**, Duygu Hidayet Arda (2015) 'Alacağın Devri ve Diğer Hukuki Kurumlarla Karşılaştırılması' (Yüksek Lisans) İstanbul Kültür Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 3; **Gümüşsoy**, s. 5; Eren, s. 1224; **Yıldırım**, Abdülkerim (2014) Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 2. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, s. 377; **Bilgili**, Fatih / **Demirkapı**, Ertan (2017) Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 11. Basım, Bursa, Dora Yayınevi, s. 199; **Reisoğlu**, Safa (2013) Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 24. Bası, İstanbul, Beta Yayınevi, s. 462; **Nomer**, Haluk N. (2017) Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 15. Bası, İstanbul, Beta Yayınevi, s. 485; **Erdoğan**, İhsan (2017) Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 1. Basım, Ankara, Gazi Kitabevi, s. 273.

⁵ Yargıtay ise, "Bir tanımlama yapmak gerekirse, alacağın temliki, alacaklı ile onu devralan üçüncü şahıslar arasında borçlunun rızasına ihtiyaç olmaksızın yapılabilen ve sadece kazandırıcı bir tasarrufları işlemi niteliği taşıyan şekle bağlı bir akittir" olarak tanımlamıştır (Y. 14. HD., E. 2007/151553, K. 2007/15935, T. 13.12.2007, Kazancı İçtihat Bankası, 13.07.2013).

⁶ **Eren**, s. 1223-1225; **Bağce**, s. 4-5; **Gümüşsoy**, s. 5; **Yıldırım**, s. 385; **Bilgili/Demirkapı**, s. 199; **Erdoğan**, s. 274-275.

alan) durumunda olan kişi alacaklının veya borçlunun yerine geçebiliyordu. Doğrusu bu halde de taraflardan birinin değişmesi, kanun gereğince (*ex lege*), yani tarafların iradesi dışında meydana gelmiş oluyordu⁷⁸.

B. ALACAĞIN DEVRİNİN KAYNAKLARI (TÜRLERİ)

Alacak, kanun hükmü yoluyla, iradi olarak veya yargı kararıyla devredilebilir. TBK'nın 183 vd. maddeleri, iradi devri düzenlemektedir. Alacağın iradi devrinde, tarafların anlaşması esastır. Yazılı devir sözleşmesi, geçerlilik şartıdır.

Kanun hükmüyle veya yargı kararıyla devirde ise devreden ve devralanın irade açıklamalarına gerek olmadığı gibi yazılı şekil şartı da aranmaz. Yasal ve yargısal devir, TBK m. 185'te düzenlenmektedir. İradi devir hükümleri, niteliğine aykırı olmadıkça kanuni devre kıyasen uygulanır.

1. Kanuni Devir (İntikal)

Alacağın *kanuni devri*, alacak hakkının kanunda öngörülen koşulların gerçekleşmesiyle alacaklıdan üçüncü bir kişiye geçmesidir. Alacağın devri kendiliğinden olur. Taraf iradeleri dışında gerçekleşir ve herhangi bir şekle gerek yoktur. Herhangi bir şekil şartına bağlı olmadığı için irade bozukluğu ve şekil noksanlığı da söz konusu olmaz⁹.

Kanuni devirde alacak, özellikle üçüncü bir kişinin alacaklıyı tatmin etmesi ve bu suretle onun yerine geçmesi üzerine kendiliğinden bu kişiye intikal eder. Genel olarak eski alacaklı ile yeni alacaklı arasında bir halefiyet ilişkisi olur. TBK m. 596 gereğince, asıl borçluyu borçtan kurtaran kefil, alacaklının haklarına halef olur. TBK m. 127 uyarınca, rehnedilen bir şeyi rehinden kurtaran malik veya sınırlı ayni hak sahibi ile borçlunun, ifada bulunan üçüncü kişinin alacaklıya halef olacağını bildirmesi halinde üçüncü kişi, kanun gereğince alacaklıya halef olur. TBK m. 509/1'e göre, vekâlet veren vekile karşı vekâlet ilişkisinden doğan bütün borçlarını ifa ettiği anda, vekilin kendi adına, vekâlet veren hesabına gördüğü işlerden doğan üçüncü kişilerdeki alacağı vekâlet verene geçer. TBK m. 168 gereğince, müteselsil borçlu, alacaklıyı tatmin etmek yoluyla diğer borçluları borçtan kurtarırsa, payları oranında diğer borçlulara rücu ve alacaklıya halef olma hakkını elde eder. Keza bir alacağın devrinde devreden kişinin özgülü olmayan öncelik hakları ile yan haklar da kanundan ötürü devralana geçer (TBK m. 183/1). Yine TMK m. 599 uyarınca, miras bırakanın ölümü halinde miras bırakanın ait olan alacaklar mirasçılara geçer.

⁷ Roma hukukunda alacağın temlik ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. **Rado**, Türkan (2013) Roma Hukuku Dersleri Borçlar Hukuku, İstanbul, Filiz Kitabevi, s. 170-173; **Bağce**, s. 6-7.

⁸ Alacağın devrinin mukayeseli hukukta ele alınması hakkında detaylı bilgi için bkz. **Bağce**, s. 6 vd.

⁹ **Bağce**, s. 32; **Eren**, s. 1226; **Gümüşsoy**, s. 14, 33; **Yıldırım**, s. 379; **Bilgili/Demirkapı**, s. 200.

Alacak, yasa gereğince geçtiği durumlarda, TBK m. 191/2 uyarınca, madde metninden de anlaşılacağı üzere, eski alacaklının yeni alacaklıya karşı garanti yükümlülüğü yoktur. Yani önceki alacaklı, alacağın varlığından ve borçlunun ödeme gücünden sorumlu olmayacaktır.

2. Yargısal Devir (İntikal)

Alacağın devri, TBK m. 185'e göre, mahkeme kararıyla da gerçekleşebilir. Bir alacağın, alacaklı ve borçlunun irade açıklamasına ve herhangi bir şekle gerek olmaksızın hâkim kararıyla bir başkasına geçmesine *yargısal devir* denir. Mahkemenin vereceği tespit kararı, yargısal devir niteliği taşımamaktadır. Hâkimin alacağın geçmesine karar vermesi gerekir¹⁰.

Mahkemenin paylı veya elbirliği halindeki malvarlığı ilişkilerinin giderilmesi ve paylaşmaya ilişkin kararı; bir terekenin paylaşılmasında, mirasçılara paylarını özgülerken pay içinde yer alan alacağın, hâkim hükmüyle mirasçıya intikal etmesi; İİK m. 120 gereğince, ödeme yerine geçmek üzere hacizli alacakların alacaklılardan birine devredilmesinin istenmesi halleri yargısal devre örnek verilebilir¹¹.

Yargısal devirde de alacağın devredilmesi için devre elverişli bir alacak olması ve eski alacaklının da tasarruf yetkisine sahip olması gerekir.

3. İradi Devir

Devredenle devralan arasında yapılan, birbirine uygun irade açıklaması ve yazılı şekil şartının yerine getirilmesiyle meydana gelen alacağın devri sözleşmesi gereğince, alacağı doğrudan doğruya devralana geçiren devir türüne *iradi (rızaî) devir* denir¹². Alacağın devrinden kasıt, iradi devirdir.

İradi devir, kanun tarafından özel şekle tabi tutulmuşsa o şekle uyulmalıdır. Örnek olarak, ortaklık payının ya da kambiyo senetlerinin devrine ilişkin hükümler ile ipotekli borç senedi ve irat senedinin devri gösterilebilir¹³.

C. ALACAĞIN DEVRİNİN HUKUKİ NİTELİĞİ

1. Alacağın Devri Hukuki İşlemdir

Hukuki işlem, hukuki sonuç doğurmaya yönelik irade açıklamasıdır ve alacağın temlik ile taraflar, sözleşmeye dayalı olarak alacak hakkını devredenden devralana geçirdiği için mahiyeti itibarıyla hukuki bir işlemdir¹⁴. Bu hukuki işlemle alacak hakkına ehil olan değişmekte ve yeni bir hukuki netice hâsıl olmaktadır.

¹⁰ Eren, s. 1227.

¹¹ Bağce, s. 33; Eren, s. 1227.

¹² Gümüşsoy, s. 32-33; Bilgili/Demirkapı, s. 200

¹³ Bağce, s. 34; Gümüşsoy, s. 15; Nomer, s. 488.

¹⁴ Bağce, s. 20; Eren, s. 1228.

2. Alacağın Devri Sözleşmedir

Alacağın temlik, devredenle devralan arasında yapılan, borçlunun katılmadığı, iki taraflı hukuki işlem, sözleşmedir. Devreden, tek taraflı irade açıklamasıyla alacağı temlik edemez. Devralanın da açık veya örtülü irade açıklamasıyla sözleşme kurulur. Alacağın temlik, sadece alacaklıların değişmesini sağlar, borç ilişkisini etkilemez¹⁵.

Alacağın temlik sözleşmesi, alacak hakkını konu edindiğinden mahiyeti itibariyle bir borçlar hukuku sözleşmesidir. Bu nedenle Borçlar Kanununda düzenlenmiş, sözleşmeye dayalı bir işlemdir. Fakat bu sözleşme, borç doğuran bir sözleşme, yani bir borç sözleşmesi olmadığından Türk Borçlar Kanununun Özel Borç İlişkilerini ihtiva eden ikinci kısımda değil, Genel Hükümleri barındıran birinci kısımda düzenlenmiştir.

Türk Borçlar Kanununun sözleşmenin kurulmasına, geçerliliğine, muvazaaya, irade bozukluklarına, temsile, tarafların ehliyetlerine, yoruma, şarta ilişkin vd. hükümleri niteliğine uygun düştüğü ölçüde, alacağın temlik sözleşmesine de uygulanır.

3. Alacağın Devri Tasarruf İşlemidir

Tasarruf işlemi, tasarrufta bulunan kişinin malvarlığını doğrudan etkileyerek, hakkın veya hukuki ilişkinin başka bir kişiye devrini, sınırlanmasını sağlayan, sorumluluk yükleyen, değiştiren veya sona erdiren bir işlemdir¹⁶. Borçlandırıcı işlemde, bir taahhüt vardır ve pasifte artış meydana getirir. Tasarruf işlemi ise aktifte eksilme yaratır. Borçlandırıcı işlemin geçerliliği bakımından, işlemin yapıldığı zaman önemli değildir. Hepsi geçerlidir fakat sadece taahhüdü yerine getiremeyen kişinin sorumluluğu doğar. Oysaki tasarruf işleminde zaman, ehemmiyet arz eder; çünkü yapıldığı anda, hak ya da hukuki ilişkide değişiklik meydana getirir ve tasarruf işlemi, genellikle borçlandırıcı işlemlerin tamamlayıcısıdır, taahhüdün yerine getirilmesi amacını taşıdığından ifa anlamına gelir¹⁷. Örneğin alacağın devri sözü verme, borçlandırıcı işlem olup, bununla alacağı devretme taahhüdünde bulunulur. Alacağın devri ile tasarruf işlemi meydana gelir.

Alacağın devri, bir tasarruf işlemidir. Usulüne uygun olarak yapılan alacağın devri sözleşmesiyle var olan alacak hakkı, devralanın malvarlığına geçer. Sözleşme yapıldığı anda, devredeninin malvarlığında azalma, devralanın malvarlığında ise artma meydana gelecektir. Alacağın devri, tasarruf işlemi olduğundan, geçerli olması, devredeninin alacak üzerinde tasarruf yetkisine sahip olmasına bağlıdır. Bu yetki, kural olarak devir işleminin yapıldığı anda mevcut

¹⁵ Bağçe, s. 20-21; Eren, s. 1225; Gümüşsoy, s. 28; ; Bilgili/Demirkapı, s. 199.

¹⁶ Borçlandırıcı işlem ile tasarruf işlemi hakkında detaylı bilgi için bkz. Eren, s. 170-198.

¹⁷ Bağçe, s. 21-22; Gümüşsoy, s. 29.

olmalıdır. Tasarruf yetkisinin olmadığı hallerde, alacağın devri sözleşmesi, hüküm ve sonuç doğurmaz. Devre konu alacak hakkının birden fazla alacaklı varsa hepsinin tasarruf yetkisini haiz olması gerekir. Alacaklı adına devre yetkili iradi veya kanuni temsilcinin de alacak üzerinde tasarruf etmesi mümkündür¹⁸. Yetkisiz temsilcinin yaptığı devir ancak alacaklının sonradan vereceği onay ile etkisini gösterir. Onay, geçmişe etkili sonuç doğurur.

Alacak hakkı, birden fazla alacağın devri sözleşmesine konu olmuşsa, tasarruf işlemlerinde geçerli olan “öncelik ilkesi” sebebiyle zaman yönünden önce yapılan devir geçerli olur¹⁹. Zira alacağın devri tasarruf işlemi sayıldığından, ilk devir sözleşmesi yapıldığı anda, alacak hakkı geçmiş kabul edilir ve devreden alacaklının da artık tasarruf hak ve yetkisi bulunmadığından, sonraki devirler hüküm ve sonuç doğurmaz, geçersizdir.

İflas eden alacaklının iflas masasına kaydedilen alacakları üzerindeki tasarruf yetkisi sona erer (İİK m. 191). Haciz halinde de alacaklının hacedilen alacak üzerinde tasarruf yetkisi yoktur. Terekenin resmi tasfiyesi durumunda da mirasçıların tereke alacakları üzerinde tasarruf yetkileri bulunmaz ancak mirasçılar, tasfiye devam ederken tasfiye için gerekli olmayan tereke mallarının ve paranın kısmen veya tamamen kendilerine verilmesini isteyebilirler (TMK m. 635/3).

Alacaklı, alacağı devrettiği sırada tasarruf yetkisini haiz olmamakla birlikte daha sonra bu yetkiyi tekrar kazanırsa, devirdeki geçersizlik de sağlık kazanır²⁰. Örneğin alacağı devralma veya miras yoluyla kazanması halinde durum böyledir.

4. Alacağın Devrinin Sebebe Bağlı Olup Olmadığının Değerlendirilmesi

Alacağın devri sözleşmesi, kazandırıcı bir işlemdir²¹. Her kazandırma gibi alacağın devri de hukuki bir sebebe, borçlandırıcı bir işleme ihtiyaç duyar²². Alacağın devrinin sebebe bağlı olup olmadığı doktrinde tartışmalıdır. Fakat taraflar, sözleşme ile devrin geçerliliğini, asıl borç ilişkisinin geçerliliğine bağlayabilir²³.

Alacağın devri, sebebe bağlı bir tasarruf işlemi sayılırsa, hukuki sebebi oluşturan temel işlemin (örneğin alacağın bağışlanması) geçersizliği, tasarruf işlemi, yani devri de geçersiz kılar. Bu halde alacak hakkı geçmemiş

¹⁸ Eren, s. 1228; Gümüşsoy, s. 29.

¹⁹ Eren, s. 1228; Gümüşsoy, s. 29; Yıldırım, s. 380; Erdoğan, s. 274; Şafak, Ali / Diren, Duygu / Çakıroğlu, Evren Baklacı / Almaç, Tuğçe Öztürk (2017) Alacağın Temlik (Devri), 1. Basım, Ankara, Seçkin Yayınevi, s. 48.

²⁰ Eren, s. 1229.

²¹ Reisoğlu, s. 463.

²² Eren, s. 1229-1230.

²³ Bağce, s. 23; Gümüşsoy, s. 32;.

ve devreden alacaklıda kalmış olur. Böylece devralan zenginleşmeyeceği için devredene tekrar devretmesi de söz konusu olmaz. Olsa olsa devreden, yazılı devir belgesini (alacak senedini) devralana verdiği için onun elinde bulunan belgenin iade veya iptal edilmesini isteyebilir. Alacak senedi (devir belgesi), maddi bir cisim olarak taşınır mal niteliğinde olduğundan, böyle bir halde devralan, bunun üzerindeki mülkiyet hakkını kazanamaz, sadece zilyetliği söz konusu olur²⁴.

Alacağın devri, soyut bir işlem sayıldığı durumda, temeldeki borçlandırıci işlem geçersiz olsa dahi, tasarruf işleminin geçerli olması halinde alacak, devredenden devralana geçer. Ancak bu geçerli bir sebebe dayanmadığından, devreden devralan aleyhine sebepsiz zenginleşme davası açabilir (TBK m. 77).

Kısmen eski bir görüşe göre, alacağın devri, soyut bir işlemdir²⁵. Bu görüş iki sebep üzerinde durmaktadır. Birinci sebep, bütün tasarruf işlemlerinin soyut bir işlem olduğu varsayımından hareket etmekte ve alacağın devri de bir tasarruf işlemi olduğundan onun da soyut bir işlem olması gerektiği sonucuna varmaktadır. Soyutluk görüşünü savunanların ileri sürdükleri ikinci sebep, işlerde güven ve istikrar ilkesine uygun düşeceği ve böylece borçlu ile devralanın daha iyi korunacağı düşüncesidir. Bu ilke kabul edildiği takdirde bir alacak hakkını kazanan devralanın, bu hakkı kendisine devreden kişinin de geçerli bir hukuki sebebe dayanarak kazanmış olup olmadığını araştırma yükümlülüğü yoktur. Devralanlar için bu teminat, hukuki işlemler için büyük bir istikrar ve güven sağlar.

Bugünkü hâkim görüş ise²⁶, alacağın devrini sebebe bağlı bir işlem olarak görmektedir. Türk/İsviçre hukuklarında kanun koyucu, en önemli tasarruf işlemi olan taşınmaz mülkiyetinin devrinin sebebe bağlı olduğunu düzenlemiştir (TMK m. 1024, 1025). Taşınır mülkiyetin devri yönünden de doktrin ve yargı kararlarında sebebe bağlılık ilkesi kabul edilmektedir²⁷. Alacağın devrinin de bunlardan farklı bir işleme tabi tutulmasının sebebinin açıklanamayacağı ifade edilmektedir. TMK m. 988'de taşınır mülkiyetinin kazanılmasında yeterli olan iyiniyetin, iyiniyetli devralan hakkında da kıyas yoluyla uygulanması mümkün görülmektedir²⁸.

Soyutluk ilkesini savunan yazarların değindiği, işlerde istikrar ve güven ilkesine eleştiri getirilebilir. Şöyle ki alacağın devrinin tek fonksiyon ve amacı, işlerde güven ilkesinin sağlanması veya istikrarın korunması değildir. Alacağın

²⁴ **Erdoğan**, s. 274; **Eren**, s. 1230; **Yıldırım**, s. 381; **Bilgili/Demirkapı**, s. 199-200.

²⁵ **Bağce**, s. 24; **Eren**, s. 1230-1231; **Gümüşsoy**, s. 31.

²⁶ Hâkim görüşün aksine Reisoğlu, Federal Mahkeme, Yargıtay ve doktrindeki çoğunluk görüşün, alacağın devrini soyut hukuki işlem olarak gördüğünü belirtmektedir. Bkz. **Reisoğlu**, s. 463.

²⁷ **Bağce**, s. 24; **Eren**, s. 1231; **Gümüşsoy**, s. 32.

²⁸ **Eren**, s. 1231-1232; **Bağce**, s. 24.

devrinde, kıymetli evrakta aranabilecek fonksiyonlar aranamayacağından, ikisini ayırmak gerekir. Nitekim sebebe bağlılık sisteminde iyiniyetin korunması ilkesi, güven ilkesinin yerini alabilir. Böylelikle devralanın korunması da sağlanmış olur²⁹.

D. ALACAĞIN DEVRİNİN KAPSAMI

1. Genel Olarak

Alacağın devri sözleşmesiyle, tarafların yaptığı anlaşmaya bağlı olarak (iradî devir), devredenden devralana devir gerçekleşmektedir. Bu sözleşmeyle birlikte, özne (alacaklı) değişmekte ve devralan, alacak hakkı sahibi sıfatını haiz olmaktadır. Alacağın devrinin her türünde bu durum geçerlidir. Yani iradesel, yasal ya da yargısal devir bakımından fark yoktur. Bunun sonucunda eski alacaklı, tasarruf yetkisini kaybeder ve alacak üzerinde tahsil, ibra, başka kişiye devir vs. hakları kalmaz. Zira yeni alacaklı hak sahibi olduğundan bu hakları, artık o kullanacaktır³⁰.

Alacağın devriyle birlikte alacak hakkı, devralana geçmektedir. Bununla birlikte devreden şahsına özgülenmeyen haklar da devrin kapsamına girmektedir. Bağlı haklar (teminat hakları, yenilik doğuran haklar), işlemiş faizler, öncelik hakları ve diğer hak ve yetkiler (kötü ifade istenecek tazminat, temerrütte gecikme zararını isteme, ayıp sebebiyle tazminat, onarım, ayıpsız misliyle değişimini isteme, tahkim şartı) devralana geçer.

2. Alacak Hakkının Geçmesi

Alacağın devrinde kapsam, tarafların isteğine göre şekillenir. Devir, kısmen veya tamamen olabilir fakat kısmi devirlerde alacak, bölünebilir nitelikte olmalıdır. Kısmi devirlerde alacak, sadece o kısım oranında, asıl ve bağlılarıyla birlikte devralana geçer. Bu durumda borçlunun karşısında birden fazla alacaklı olacaktır. Bunlardan biri ilk alacaklı, diğeri ise alacağı kısmen devralan kişidir. Bu durumda borçlu, ilk alacaklıya devredilmeyen kısım bakımından, yeni alacaklıya da devredilen kısım açısından sorumludur³¹.

Kıymetli evraka bağlanmış alacak hakkının kısmi devri mümkün değildir. Zira hak, senetten ayrı olarak var olamayacağı gibi başkasına da

²⁹ Eren, s. 1232.

³⁰ Diren, Duygu (2011) 'Alacağın Devrinin Hüküm ve Sonuçları' (Yüksek Lisans) Çankaya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 51; Bağce, s. 26-27; Gümüşsoy, s. 42-43; Bilgili/ Demirkapı, s. 202; Oğuzman, Kemal / Öz, Turgut (2013) Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt II, 10. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, s. 562.

³¹ Bağce, s. 27; Günergök, Özcan (2014) Alacağın Devrinde Borçlunun Hukuki Durumu, 1. Basım, İstanbul, Vedat Kitapçılık, s. 45, 66, 89; Gümüşsoy, s. 49; Engin, Baki İlkay (2002) Alacağı Temlik Edenin Garanti Sorumluluğu, 1. Basım, Ankara, Seçkin Yayınevi, s. 34; Kılıçoğlu, Ahmet M. (2015) Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 19. Bası, Ankara, Turhan Kitabevi, s. 819.

devredilemeyecektir. Nitekim bu durum TTK m. 645'te açık olarak “*Kıymetli evrak öyle senettir ki, bunların içerdikleri hak, senetten ayrı olarak ileri sürülemeyeceği gibi başkasına da devredilemez.*” hükmü ile düzenlenmiştir.

Kanun koyucu, devralan bakımından ispat kolaylığını sağlamak amacıyla TBK m. 190'ı düzenlemiştir. Buna göre, “*Devreden, devralana alacak senedi ile ispatla ilgili diğer belgeleri teslim etmek ve alacağını ileri sürebilmesi için gerekli belgeleri vermekle yükümlüdür.*” Ayrıca alacağın devrinin geçerliliği, yazılı şekle bağlı olduğundan sözleşmeyle kanıtlanabilir.

Alacağın devrinin ivazlı ya da ivazsız yapılması, kapsam üzerinde değişikliğe sebep olmaz ve fakat garanti sorumluluğu açısından önem arz eder. Alacağın gerçek değerinin altında devri vaat edilmiş olsa dahi devir, gerçek değer üzerinden olacaktır³². Örneğin, on bin liralık alacak, beş bin liraya devredilirse, alacak on bin lira üzerinden devredilmiş sayılacak ve borçlu yönünden takip olacaksa da on bin lira üzerinden yapılacaktır.

İlama bağlanmış bir alacağın devri halinde, devralanın ilamlı icra yoluna başvurup başvuramayacağı hususunda olumlu yaklaşılmaktadır. Diğer bir ifadeyle, ilama dayalı bir alacağı devralan, borçluya karşı ilamların icrası yoluna gidebilecektir³³.

3. Alacakla Birlikte Geçen Haklar

TBK m. 189'a göre “*Alacağın devri ile devredenin kişiliğine özgü olanlar dışındaki öncelik hakları ve bağlı haklar da devralana geçer. Asıl alacakla birlikte işlemiş faizler de devredilmiş sayılır.*” hükmünden anlaşıldığı üzere, taraflar kararlaştırmasa bile, kanun gereği öncelik hakları ve bağlı haklar devralana geçmektedir. Devredenin kişiliğine bağlı haklar ise devralana geçmez³⁴.

Örnek vermek gerekirse, TBK m. 153'te yer alan zamanaşımının durması sebepleri kişiye bağlıdır. Devreden açısından geçerlidir. Bu nedenle devirle birlikte zamanaşımı işlemeye başlar³⁵. Diğer bir örnek olarak İİK m. 101'de yer alan hacze iştirak hükmü verilebilir. Hükümde borçlunun eşine, çocuklarına, vasisine veya kayyımına imtiyaz tanınmıştır. Bu durumda alacak devredildiğinde devralan, hacze imtiyazlı olarak iştirak edemeyecektir.

³² **Günergök**, s. 89; **Bağce**, s. 28; **Engin**, s. 34.

³³ **Günergök**, s. 97.

³⁴ **Yavuz**, Nihat (2013) 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu Şerhi, Cilt I, 1. Basım, Ankara, Adalet Yayınevi, s. 985; **Bağce**, s. 28; **Günergök**, s. 45-46, 90; **Yıldırım**, s. 385; **Engin**, s. 35; **Reisoğlu**, s. 467; **Nomer**, s. 488; **Oğuzman/Öz**, s. 563; **Dayınlarlı**, Kemal (1993) Borçlar Kanununa Göre Alacağın Temliki, 1. Basım, Ankara, Dayınlarlı Hukuk Yayınları, s. 193; **Diren**, s. 53; **Uygur**, Turgut (2012) 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Şerhi, Cilt I, 1. Baskı, Ankara, Seçkin Yayınları, s. 1117-1118.

³⁵ **Oğuzman/Öz**, s. 566; **Günergök**, s. 95-96; **Gümüşsoy**, s. 44; **Yavuz**, s. 986.

Alacak hakkı niteliğinde olmayan aynı hakların, yenilik doğuran hakların, fikri ve sınai hakların devri, alacağın devri hükümleri kapsamında yer almaz. Ancak bunlar alacağa bağlı (fer'i) nitelikte ise bağlı oldukları alacakla birlikte geçer (TBK m. 189). Rehin hakkının teminat altına aldığı alacak ile devralana geçmesi, bu bakımdan örnek verilebilir. Yenilik doğuran hakkın kullanımı ile ortaya çıkacak olan alacak ise alacağın devri hükümlerine tabi olur. Örneğin, alım, ön alım, geri alım gibi yenilik doğuran hakların devri mümkün değildir ancak bu haklar kanun gereğince miras yoluyla geçer (TBK m. 239/1). Fakat bunun aksi kararlaştırılabilir ve bunlardan doğan alacakların devri mümkündür (TBK m. 239/2).

Alacakla birlikte geçen hak, sadece devredilen alacağı değil de devredenin başkaca haklarını da güvence altına alıyorsa, tereddüt halinde bu hakkın devreden haklarını da etkilemeyecek biçimde geçtiği kabul edilmelidir³⁶.

a. Öncelik Hakları

Öncelik hakları, asıl alacakla birlikte devralana geçer ve fakat öncelik hakkı, alacaklının kişiliğine özgü olmamalıdır (TBK m. 189). İİK m. 206 alacaklıların sırasını düzenlemektedir. Bu maddede sayılan alacaklılar arasında yer alan devreden, bu alacağı devrettiğinde, devralan alacaklı da aynı imtiyazdan yararlanacaktır³⁷.

İmtiyazlı alacaklı, diğer alacaklılardan önce alacağı tahsil etme şansını elde etmiş olur. Burada öncelikli olan hak değil, hakkın elde edilmesini kolaylaştıran özelliklerdir. Örneğin, borçlunun iflası halinde bazı alacaklılar bu şekilde imtiyazlar elde etmiş olur. Keza tapuya şerh edilmiş bir alacağın devri halinde, yeni alacaklı da bu şerhin etkisinden yararlanacaktır³⁸.

b. Bağlı (Fer'i-Yan) Haklar ve Yetkiler

Alacağa bağlı hakların başında faizler, teminatlar ve yenilik doğuran haklar gelmektedir. Bunlardan ayrı olarak diğer hak ve yetkiler de bulunmaktadır.

i. Faizler

TBK m. 189'a göre, "*Alacağın devri ile devreden kişiliğine özgü olanlar dışındaki öncelik hakları ve bağlı haklar da devralana geçer. Asıl alacakla birlikte işlemiş faizler de devredilmiş sayılır.*" Faiz de bağlı hak kapsamında yer almaktadır. Hem işlemiş fakat tahsil edilmemiş faiz alacakları, hem de işlememiş diğer bir deyişle müstakbel faiz alacakları devralana geçer. Taraflar

³⁶ Günergök, s. 89.

³⁷ Dayınlı, s. 194; Bağce, s. 28; Günergök, s. 90-91; Eren, s. 1239; Gümüşsoy, s. 45; Engin, s. 35; Reisoğlu, s. 467; Yavuz, s. 985; Oğuzman/Öz, s. 563; Diren, s. 53; Uygur, s. 1119; Şafak/ Diren/ Çakıroğlu/ Almac, s. 50.

³⁸ Şafak/ Diren/ Çakıroğlu/ Almac, s. 50; Diren, s. 53; Gümüşsoy, s. 45; Bağce, s. 29; Eren, s. 1239; Yavuz, s. 985; Oğuzman/Öz, s. 563; Dayınlı, s. 195; Uygur, s. 1119.

anlaşarak bunun aksini kararlaştırabilirler. Diğer bir ifadeyle faizin devredende kalacağını şart koşabilirler. Zira maddenin ikinci fıkrası, buna cevaz vermektedir. Devredilen faiz, hem sözleşmesel hem de yasal faizi kapsamaktadır³⁹. Fakat sadece kanuni faizin alacakla devralana geçeceği, sözleşmesel faizin bu kapsamda yer almadığı yönünde görüş de bulunmaktadır⁴⁰.

Alacağın devrinden sonra işleyecek olan gecikme faizlerinin devralana geçeceği açıktır⁴¹. Yasa koyucu, devredilen alacağa ilişkin işlemiş olan temerrüt faizinin kime ait olduğu hususunda ikinci fıkra ile karine getirmiştir. Buna göre, “*Henüz işlememiş faizler, yeni alacaklarının mal varlığında doğacakları gibi, işlemiş fakat henüz ödenmemiş olan faiz alacaktan da temlik edilen asıl alacakla birlikte devir alanlara geçer*”. Bu nedenle, devir öncesi işlemiş faizin devredende kalacağını kararlaştırıldığı hususu, hukuki işlemlere ilişkin genel ispat hükümleri çerçevesinde gerçekleşir. Fakat devirden önce oluşan temerrüt faizinin devralana geçmediği, devirden sonra gerçekleşen temerrüt faizinin devralana geçtiği de savunulmaktadır⁴².

Alacağın devrinden önce, TBK m. 122 kapsamında oluşan aşkın zararın, diğer bir deyişle temerrüt faizi ile karşılanamayan zararın, devirle birlikte kendiliğinden devralana geçmeyeceği, aşkın zararı talep hakkının devredende olduğu, devirden sonra oluşacak aşkın zararı talep hakkının ise devralana geçeceği kabul edilmektedir⁴³.

ii. Yenilik Doğuran Haklar

Alacağa bağlı yenilik doğuran haklar da alacağın temliki ile devralana geçer. Seçimlik borçlarda alacaklıya tanınan edimi seçme hakkı, muacceliyet ihbarında bulunma hakkı örnek verilebilir⁴⁴.

Yenilik doğuran hak, alacağa değil de borç ilişkisine bağlıysa bu durumda devralana geçmeyecektir⁴⁵. Borç ilişkisinin tarafı olmaya devam eden devreden, bu hakkı kullanmaya devam edebilecektir. Sözleşmeden dönme, sözleşmeyi fesh, irade bozukluğu nedeniyle sözleşmenin iptali, doktrinde örnek olarak

³⁹ **Diren**, s. 56; **Bağce**, s. 30; **Gümüşsoy**, s. 47-48; **Dayınlarlı**, s. 195; **Uygur**, s. 1119; **Şafak/Diren/Çakıroğlu/Almaç**, s. 51-52.

⁴⁰ **Günergök**, s. 100.

⁴¹ Yargıtay 12. HD., T. 23.3.2007, E. 2007/2755, K. 2007/5619 (Günay, Cevdet İlhan (2012) Türk Borçlar Kanunu Şerhi, 1. Basım, Ankara, Yetkin Yayınları, s. 758); **Nomer**, s. 489; **Yavuz**, s. 985-986; **Oğuzman/Öz**, s. 564; **Dayınlarlı**, s. 195; **Diren**, s. 56; **Uygur**, s. 1119-1120; **Şafak/Diren/Çakıroğlu/Almaç**, s. 51-52.

⁴² **Eren**, s. 1240.

⁴³ **Günergök**, s. 101.

⁴⁴ **Dayınlarlı**, s. 197; **Oğuzman/Öz**, s. 565; **Günergök**, s. 95; **Eren**, s. 1240; **Gümüşsoy**, s. 48; **Yıldırım**, s. 386; **Engin**, s. 35; **Diren**, s. 58; **Uygur**, s. 1119; **Buz**, Vedat (2005) Medeni Hukukta Yenilik Doğuran Haklar, Ankara, Yetkin Yayınları, s. 50-52, 55-57; **Şafak/Diren/Çakıroğlu/Almaç**, s. 55.

⁴⁵ Alacağın devri halinde yenilik doğuran hakların durumu ile ilgili detaylı bilgi için bkz. **Buz**, s. 280-353.

verilmektedir⁴⁶. Aldatma ile sözleşme yapan kişinin yerine devralan kişi iptal davası açamayacaktır ancak devreden, devirden sonra, bu alacağı doğuran borç ilişkisini sona erdirirse bu durumda, hükümsüz bir alacak devredilmiş sayılır⁴⁷.

iii. Teminat Hakları

Çalışmamızın ileriki bölümlerinde detaylı incelenecektir⁴⁸.

c. Diğer Hak ve Yetkiler

Bazı hak ve yetkiler de alacağın devriyle devralana geçer. Kötü ifada istenecek tazminat, temerrütte gecikme zararını isteme, sonradan oluşan sözleşme cezasını isteme, ayıp sebebiyle tazminat, onarım, ayıpsız misliyle değişimini talep etme, mahkemeye başvurma, icra takibine girişme örnek olarak verilebilir⁴⁹. Diğer bir ifadeyle devralan alacaklı, devirden sonra kötü ifa durumunda tazminat isteyebilecek, gecikme sonucunda zararını talep edebilecek, mahkemeye başvurabilecek, icra takibinde bulunabilecektir.

Sözleşmede tahkim şartı varsa veya ceza koşulu öngörülmüşse, bunlar da devralana geçecektir. Eğer alacağın gecikmesi, devirden sonra meydana gelmişse ceza koşulunu isteme hakkı, devralana geçmiştir. Aksi halde devredene ait olmalıdır⁵⁰.

Keza intifa hakkı sahibi, intifa hakkının konusunu değilse bile, intifa hakkının kullanılmasını başkasına devredebilir (TMK m. 806). Malik de alacağın devri yoluyla intifa hakkı tesis edebilir (TMK m. 795).

Mülkiyetin saklı tutulması kaydıyla satışta, mülkiyeti saklı tutma kaydının da devralana geçip geçmeyeceği tartışmalıdır. Öğretide bir kısım yazarlar, hem devreden, hem de devralanın devrin özel sicile kaydedilmesini talep edebileceklerini ifade etmektedirler⁵¹. Bu konuya olumsuz yaklaşan, diğer bir görüşe göre ise; mülkiyeti saklı tutma kaydı ile satışta, mülkiyet hakkının saklı tutulmasının, bedel alacağının teminatını değil; bedelin ödenmemesi halinde sözleşmeden dönüldüğü takdirde, malın iadesini kolaylaştıran bir yol olduğu, bu nedenle alacağın devri ile birlikte TBK m. 189/1 gereği, saklı tutulan mülkiyet hakkının devralana geçmeyeceği ifade edilmektedir⁵². Mülkiyeti

⁴⁶ **Gümüşsoy**, s. 48; **Yıldırım**, s. 386; **Oğuzman/Öz**, s. 565; **Eren**, s. 1225, 1240; detaylı bilgi için bkz. Buz, s. 284-331.

⁴⁷ **Günergök**, s. 47, 91; **Engin**, s. 35, dn. 16a; **Yavuz**, s. 986; **Diren**, s. 58; **Uygun**, s. 1118.

⁴⁸ “III. ALACAĞIN DEVRİNDE TEMİNAT HAKLARI” bölümünde detaylı olarak yer verilmiştir.

⁴⁹ **Oğuzman/Öz**, s. 565; **Bağcı**, s. 31; **Günergök**, s. 95; **Eren**, s. 1240; **Gümüşsoy**, s. 48-49.

⁵⁰ **Gümüşsoy**, s. 49; “**Hatemi/Gökyayla**, herhangi bir ayırım yapmaksızın ceza koşulunu isteme hakkının eski alacaklıya (devredene) ait olacağını ifade etmektedirler. **Eren**, devir ile birlikte devredene ait tazminat ve ceza koşulu alacağının da devralana geçeceğini belirtmektedir” (**Günergök**, s. 95); **Dayınlarlı**, s. 196-197; **Uygun**, s. 1120.

⁵¹ **Eren**, s. 1240; **Günergök**, s. 101; **Dayınlarlı**, s. 197.

⁵² **Günergök**, s. 101.

muhafaza kaydıyla satış, satılan şeyin alıcıya teslim edilmiş olmasına rağmen mülkiyetini, belli bir şartın gerçekleşmesine kadar satıcıda saklı tutan akit olarak tanımlanmaktadır⁵³. Mülkiyeti muhafaza kaydıyla satışta her ne kadar satılan şey alıcıya teslim edilmişse de mülkiyet alıcıya geçmez ve alacağın devri durumunda satıcının hakkı olarak kalan mülkiyeti saklı tutma hakkı da yan haklar olarak devralana geçer. Alacağı devreden ve devralan, devrin özel sicile kaydedilmesini isteyebilirler. Bu nedenle biz olumsuz yaklaşan görüşe katılmıyoruz.

II. ALACAĞIN DEVRİNDE TEMİNAT HAKLARI

A. GENEL OLARAK

Teminat kavramını, borçlu veya üçüncü bir kişi tarafından bir borcun ifa edilmesinin temini veya ifa edilmemesi halinde alacaklının uğrayacağı zararın karşılanabilmesi için alacaklıya verilen güvence olarak tanımlayabiliriz. Türk hukukuna göre teminatlar, aynı ve şahsi teminatlar olarak ikiye ayrılır. Aynı teminatlarda alacaklının, borçluya ya da üçüncü bir kişiye ait malvarlığı unsurları üzerinde, herkese karşı ileri sürülebilir bir hak sahibi olması amaçlanır; şahsi teminatlarda ise borcun ifa edilmemesi riski, borçlu dışında bir kişi tarafından üstlenilir, teminat altına alınır⁵⁴.

Tarafarca, alacağın zamanında ve eksiksiz olarak ifa edilmesinin teminata bağlanması halinde, kural olarak devreden kişiliğine bağlı olmayan bu teminat hakları da devir ile birlikte devralana geçer. Teminatlar, fer'i hakların başında gelmektedir. Devralan, ayrı bir işleme gerek olmaksızın rehin, kefalet gibi teminatlar varsa bunlardan yararlanır⁵⁵. Fakat irade özgürlüğü çerçevesinde, sadece devreden alacaklıya rehin verileceği, kefil olunacağı taahhüt edildiyse, bu haklar devralana geçmez ve devralan, bu teminatlara dayanarak hak iddia edemez. Devralan, alacağını tahsil edemezse, taşınır veya taşınmaz rehnini paraya çevirebilir veya kefile başvurabilir⁵⁶.

B. AYNI TEMİNAT ALTINA ALINMIŞ ALACAKLARIN DEVRİ

1. Taşınır Rehni

a. Tescilli Zorunlu Olmayan Taşınır Malların Rehni

Devir sözleşmesine konu olacak, taşınır mal rehni ile teminat altına alınmışsa devreden, zilyedi bulunduğu rehni, devralana teslim etmek zorundadır.

⁵³ **Aral**, Fahrettin (1973) 'Mülkiyeti Muhafaza Kaydıyla Satılan Bir Malın Alıcının Alacaklıları Tarafından Haczi' Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 30, S. 1, s. 197-229.

⁵⁴ Aynı ve şahsi teminat ile teminat amaçlı alacağın temlikli ayrımı için bkz. Şafak, Ali (2017) 'Teminat Amaçlı Alacağın Temlikinin Diğer Teminatlar Arasındaki Yeri ve Benzer İşlemlerden Ayırt Edilmesi' Terazi Hukuk Dergisi, C. 12, S. 129, s. 115-126.

⁵⁵ **Dayınlarlı**, s. 196; **Bağçe**, s. 29; **Oğuzman/Öz**, s. 564; **Diren**, s. 56.

⁵⁶ **Oğuzman/Öz**, s. 564; **Bağçe**, s. 29; **Günergök**, s. 94; **Gümüşsoy**, s. 46.

Taşınır rehni, eşya cinsinden alacağa bağlı fer'i bir haktır⁵⁷. Alacağa teminat sağlamak için konulan taşınır rehinde, teslimle kurulması hükmünden farklı olarak (TMK m. 939) rehne konu taşınır mal, devredene teslim edilmeksizin yeni alacaklı, devir işlemiyle birlikte rehin hakkını kazanır. Ancak bu haktan devralanın faydalanabilmesi için rehlin kendisine teslim edilmesi gerekir ve hatta devralan, bu hakkını kullanabilmek için devredeni teslimine zorlayabilir⁵⁸. Fakat alacağın devri sözleşmesinde aksi kararlaştırılabilir. Taşınır rehlinin devredende kalacağı kararlaştırılmışsa, rehin hakkından feragat anlamına gelmektedir. Alacak olmaksızın rehin de olmayacağından fer'i niteliği gereği rehin hakkı sona erer.

b. Tescilli Zorunlu Taşınır Malların Rehni

TMK m. 940/2 uyarınca, “*Gerçek veya tüzel kişilerin alacaklarının güvence altına alınması için, kanun gereğince bir sicile tescilli zorunlu olan taşınır mallar üzerinde, zilyetlik devredilmeden de, taşınır malın kayıtlı bulunduğu sicile yazılmak suretiyle rehin kurulabilir...*” hükmüne yer verilerek, zilyetlik devredilmeden bazı taşınır mallar üzerinde rehin tesis edilmesi kanunen sağlanmıştır.

Uygulamada bu tür rehin, genellikle motorlu taşıtlar üzerindeki rehin veya ticari işletme rehni olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle banka kredisi kullanılarak motorlu taşıt satın alınması işlemlerinde karşılaşılan bu tür rehinde, kredi veren kurumun teminat ihtiyacının karşılanması menfaati ile motorlu araç sahibinin motorlu aracı çalıştırıp yararlanma menfaati dengelenmiştir.

Ticari işletme rehni⁵⁹, ticari işletmeye ait menkullerin Rehinli Taşınır Sicili'ne yapılan tescil ile alacaklıya teslim edilmeksizin rehnedilebilmesidir. Böylece borçlanan işletme sahibi menkul mallarını teslim etmeksizin menkul işletme tesisatının tamamı üzerinde sınırlı bir ayni hak olan rehin hakkı tesis ederek ticari faaliyetine devam etme olanağına kavuşmuş olur⁶⁰.

Yargıtay bir kararında; “*Davacı taraf ile dava dışı banka arasında yapılan alacağın temlik sözleşmesi gereği, alacağın teminatı olan ticari işletme rehlinin de davacı adına tescilli talep edilmektedir. Ticari işletme rehni asıl alacağa bağlı fer'i nitelikte bir hak olduğuna göre rehlin de alacağı temlik*

⁵⁷ Akipek, Jale G. / Akıntürk, Turgut (2009) Eşya Hukuku, İstanbul, Beta Yayınları, s. 731; Sirmen, A. Lale (2015) Eşya Hukuku, 3. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, s. 544; Ertaş, Şeref (2017) Eşya Hukuku, 13. Baskı, İzmir, Barış Yayınları, s. 548; Esener, Turhan / Güven, Kudret (2012) Eşya Hukuku, 5. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, s. 442.

⁵⁸ Uygur, s. 1120; Oğuzman/Öz, s. 564; Günergök, s. 93; Bağce, s. 30; Gümüşsoy, s. 47; Yavuz, s. 985; Dayınlarlı, s. 205-206; Diren, s. 57; Şafak/ Diren/ Çakıroğlu/ Almaç, s. 53.

⁵⁹ Bkz. 6750 Sayılı Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni Kanunu, RG. 28/10/2016, S. 29871.

⁶⁰ Ticari işlemlerde taşınır rehni ile ilgili daha detaylı bilgi için bkz. Yağbasan, Hicabi (2019) ‘Türk Medeni Kanununun Taşınır Rehni Hükümleri Çerçevesinde Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni’ (Yüksek Lisans) Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 22 vd.

alana devrinde yasal bir engel bulunmamaktadır...” diyerek ticari işletme rehni alacağın devri sözleşmesine konu edilebileceğini belirtmiştir⁶¹. Devir sözleşmesine konu alacak, tescilli zorunlu taşınır mal rehni ile teminat altına alınmışsa devreden, zilyedi bulunduğu rehni, devralana teslim etmek zorunda kalmayacaktır.

2. Hapis Hakkı

Hapis hakkı, alacak sahibinin lehine meydana gelen, alacağı garanti eden fer'i nitelikte bir haktır⁶². Borçlunun edimini yerine getirmemesi halinde, alacaklı lehine aynı bir güvence sağlar. Hapis hakkı sahibi, bu hakkını borçlu nezdindeki alacağının değerine eşit bir meblağ için kanunen kullanabilir⁶³.

Hapis hakkı, taşınır rehni ile bağdaşabilen aynı bir haktır. Kanun koyucu da buna binaen hapis hakkını, taşınır rehni başlığı altında düzenlemiştir. Aralarındaki en belirgin fark ise hapis hakkının sözleşmeden değil, kanundan doğmasıdır⁶⁴. TMK m. 950'e göre, “*Alacaklı, borçluya ait olup onun rızasıyla zilyedi bulunduğu taşınırı veya kıymetli evraki, borcun muaccel olması ve niteliği itibarıyla bu eşyanın alacak ile bağlantısı bulunması halinde, borç ödeninceye kadar hapsedilebilir.*”

Devredilen alacak sayesinde doğmuş olan hapis hakkı da alacağın devredilmesi ile kendiliğinden devralana geçecektir. Federal Mahkeme⁶⁵, 25.3.1974 tarihli verdiği kararda, “*ticari olmayan hapis hakkını –ki bu herhangi bir kimseye ait olabilir- temlik edenin şahsından ayrılamaz şeklinde kabul etmek için yeterli bir sebep yoktur.*” diyerek tacirlere ilişkin hapis hakkının varlığına ilişkin karine ve alacağa faiz yürütülmesi kişiye özgü olarak görülmüştür. Buna göre bu haklar henüz gerçekleşmemiş iseler devralana geçmez⁶⁶. Diğer yandan Federal Mahkeme aynı kararda: “*Hapis hakkının alacak niteliğinde bir temellük edene intikali, rehni hakkı gibi alacağın garanti edilmesini amaçladığından, tamamen birbirleriyle bağdaşabilir. Böyle bir intikale, alacaklının zilyetliğine giren bir şeyden mütevellittir diye karşı çıkamayız. Bilgisi olduğu andan itibaren hapis hakkı, artık borçlunun iradesine bağlı değildir. Eğer borçlu, alacaklı tarafından şeyin hapsedilmesinden dolayı mutazarrır oluyorsa, icabında hapis hakkını menkul rehni gibi gerçekleştirilebilir; alacağın temlik halinde hapis hakkının düşürülmesi, ona haksız bir yarar sağlardı*”. Aynı kararında şunu da eklemektedir: “*Borçlunun hukuki durumu temellük edene*

⁶¹ Yargıtay 11. HD., T. 20.10.2014, E. 2014/6984, K. 2014/16069 sayılı ilamı.

⁶² İmre, Zahit (1952) ‘Hapis Hakkı Üzerinde Bir Tetkik’ İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C.18, S. 3-4, s. 742, 744; **Koyuncu**, İlky (2019) ‘Türk Medeni Kanunu’nda Hapis Hakkı’ (Yüksek Lisans Tezi) Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, s 142.

⁶³ **Yağbasan**, s. 20.

⁶⁴ **Yağbasan**, s. 11.

⁶⁵ **Dayınlı**, s. 208.

⁶⁶ **Günergök**, s. 93, 100-101.

bu hakkın intikali ile ağırlaşmamaktadır. Bu alacak, temlik edene karşı eskisi gibi kalmıştır; yani temlik edilen alacağın borçlusu, borcu ödemek ve yeterli değerinde başka teminatlar sağlayarak (TMK m. 953) eşyanın zaptedilmesini önleyebilir". Federal Mahkeme, aynı kararında temellük edenin durumu hakkında da şu açıklamayı yapmıştır: “Eğer temellük eden kimse hapis hakkını elde edemeseydi, böyle önemli bir hakkını kaybederdi”.

Öğretide, hapis hakkının temlikine ilişkin aksi yönde görüşte olanlar da vardır. *VonTUHR*'a göre, öngörülen hapis hakkı, alacaklı, şeyin zilyedi olduğunu kabul ettiğinden devralana geçmez; hapis hakkının tabi olduğu şartları şahsında toplayan devralanın lehinde yeniden tesis edilmiş olur⁶⁷.

Bizim de katıldığımız görüşe göre⁶⁸, alacağın temliki yoluyla TBK m. 189/1 gereğince hapis hakkı alacağa bağlı fer'i bir hak olarak devralana geçer. Ayrıca hapis hakkının şartlarının temlik alan açısından aranması gerekmez. Zira burada yeni bir hapis hakkı değil, var olan hapis hakkının bir başkasına geçmesi söz konusudur.

3. Hak ve Alacaklar Üzerinde Kurulan Rehin

TMK m. 954'e göre, “Başkasına devredilebilen alacaklar ve diğer haklar rehnedilebilir. Aksine bir hüküm bulunmadıkça, bunların rehni hakkında da teslimine bağlı rehin hükümleri uygulanır.” Hak veya alacak üzerinde rehin hakkı, rehlinli alacaklıya, üzerinde rehin kurulan hak veya alacağı icra vasıtası ile paraya çevirerek alacağı tahsil etme yetkisi verir. Üzerinde rehin hakkı kurulabilecek hak ve alacaklar, bağımsız olarak devre elverişli olan ve para ile değerlendirilmesi mümkün olan hak ve alacaklardır. Örneğin, temlike elverişli malvarlığı değeri olan alacak, kıymetli evrak, patent hakkı, marka, maddi değeri olan fikri haklar ve hisse senetleri üzerinde rehin tesis edilebilecek hak ve alacaklardır.

Pay senedi rehni de niteliği itibarıyla hak ve alacak üzerinde kurulmuş bir rehindir. Anonim şirket payı, bir yandan sermayenin bir parçası olarak pawnsahipliği haklarının oluşturduğu bir bütünü, diğer yandan da pawnsahipliği haklarının kendisine bağlandığı kıymetli evrak niteliğinde bir belgeyi ifade eder.

Kanun koyucu, hak ve alacaklar üzerindeki rehin hakkında, aksine bir hüküm olmadıkça, teslimine bağlı rehin hükümleri uygulanır demektedir. Alacağın devri durumunda bu rehin hakları da kendiliğinden devralana geçecektir. Yukarıda, tescilli zorunlu olmayan taşınırın rehni konusunda anlattığımız hususlar burada da geçerlidir.

⁶⁷ **Dayınlarlı**, s. 208-209; benzer yönde bkz. Çetiner, Bilgehan (2010) Hapis Hakkı, İstanbul, Filiz Kitabevi, s. 149.

⁶⁸ Hapis hakkının alacağın devri ile birlikte geçip geçmeyeceğine yönelik görüş ve tartışmalar için bkz. **Tandoğan**, Haluk (1954) ‘Hapis Hakkının Temliki’ Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, C. 11, S. 3, s. 222-230.

4. İpotek

İpotekli taşınmaz devredilebildiği gibi, ipotekli alacak da rehin alacaklısı tarafından bir üçüncü kişiye, borçlunun onayı olmaksızın devredilebilir⁶⁹. İpotek, güvence altına aldığı alacağa bağlı fer'i bir hak olduğundan alacaktan ayrılması mümkün değildir. Hal böyle olunca, ipotekli alacağın temlik halinde ipotek de kendiliğinden devralana geçer⁷⁰.

TMK m. 891'e göre, "İpotekle güvence altına alınmış bir alacağın devrinin geçerli olması, devrin tapu kütüğüne tescil edilmesine bağlı değildir." hükmü uyarınca ipoteğin yeni alacaklıya geçmesi için tescil işlemi zorunlu değildir.

Devir işleminin tamamlanmasına rağmen, eski rehinli alacaklının ismi tapu sicilinde kalır. İpotekli alacağın devredildiğini, bu sebeple de ipotek hakkının sicil dışı kazanıldığını iddia eden, alacağı devralan taraf, bu hususun düşünceler sütununa işlenilmesini tapu sicil müdürlüğünden isteyebilecektir⁷¹. Tapu Sicil Tüzüğü'nde "rehin haklarının tescili" başlıklı m. 31/2'ye göre, "Rehin hakkının kuruluşundaki şartlarda yapılan değişikliğe ait sözleşmeler, alacağın kısmen ödenmesine ilişkin istemler, 11/1/2011 tarih ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun 183 üncü maddesi uyarınca yapılacak alacağın devri sözleşmeleri ve benzerleri düşünceler sütununda belirtilir.". TST m. 31/2 yollamasıyla Tapu Sicil Tüzüğü m. 35/3 ve 73 uyarınca, devralan alacaklının adı, soyadı ve ikametgâh adresi alacaklılar siciline kaydedilir. Rehinli alacağın devri halinde; kütük sayfasının ilgili sütununda eski alacaklının adı, soyadı ve baba adı kırmızı mürekkepli kalemle çizilir ve üzerine düşüncelere bakınız anlamına gelen "D.B." harfleri, düşünceler sütununda da rehinle ilgili harfle yeni alacaklının adı, soyadı, baba adı ile işleme ait tarih ve yevmiye numarası yazılır. Sicile yeni kaydedilen rehinli alacaklıya tebligatlar yapılır.

İpotek ile teminat alınmış alacağın devrinin adi yazılı şekilde yapılması yeterlidir (TBK m. 184/1). Uygulamada, ipotek ile teminat altına alınan alacakların devrine ilişkin sözleşmeler, daha güvenli olması bakımından, noterce düzenlenmiş veya onaylanmış biçimde olabileceği gibi, tapu sicil müdürü tarafından düzenlenme şeklinde de yapılabilmektedir⁷². Bu yasal bir zorunluluk olmamakla birlikte, devir işlemine daha fazla güvenlik sağlamak ve devralanın alacaklılar siciline yazılmasını kolaylaştırmak amacı ile yapılmaktadır.

⁶⁹ İpotekli alacağın temlik ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Şafak/Diren/Çakıroğlu/Almaç, s. 217 vd.; Özel, Bengisu (2019) 'İpotek Hakkının Sona Ermesi' (Yüksek Lisans) İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 54-59.

⁷⁰ Özel, s. 55.

⁷¹ Özel, s. 55-56.

⁷² Özel, s. 57.

İpotekli alacağın devri için de borçlunun onayına gerek yoktur. Ancak kendisine devir işlemi bildirmeyen borçlu, ilk alacaklıya iyi niyetli olarak yaptığı ödeme ile borcundan kurtulur (TBK m. 186).

Taşınmaz rehninin devredende kalması kaydıyla yapılan devir, haklı olarak batıl kabul edilmektedir⁷³. İki gerekçe sunulmaktadır: İlk olarak, taşınmaz rehin hakkı bunun temelinde olan alacaktan koparılamaz; ikinci olarak ise, taşınmaz rehni hakkından feragat, ancak tapu sicil müdürlüğünde terkin beyanında bulunulmakla sona erdirilebilmektedir. Taşınır rehninden farklı olarak şekil kuralına uyulmaksızın feragat edilemez⁷⁴.

5. İpotekli Borç Senedi ve İrat Senedi

İpotekli borç senedi, taşınmaz rehniyle güvence altına alınmış kişisel bir alacak meydana getirir (TMK m. 898). İrat senedi ise, bir taşınmaz üzerinde taşınmaz yükü şeklinde kurulmuş bir alacak hakkı meydana getirir (TMK m. 903).

TMK m. 924'e göre, "İpotekli borç senedindeki veya irat senedindeki alacağın devri, rehin senedinin teslim edilmesine bağlıdır. Rehin senedinin nama yazılı olması halinde devralanın adı ve devir işlemi senet üzerine yazılır." hükmü gereğince kanun koyucu, ipotekli borç senedi ve irat senedi halinde alacağın devrinin şeklini belirtmektedir.

İpotekli borç senedi ve irat senedinin hukuki niteliği, ipotekten farklıdır. Alacağı güvence altına almanın yanında, taşınmazın el değiştirmesinde de rol oynar. Bu nedenle, ipotekli borç senedine veya irat senedine bağlı şahsi alacak, senetten ayrılmaz bir alacak haline gelir. Kanun, bu iki kuruma temeldeki şahsi alacaktan bağımsız, otonom bir hayat sunar⁷⁵.

C. ŞAHSİ TEMİNAT ALTINA ALINMIŞ ALACAKLARIN DEVRİ

1. Genel Olarak

Borcun ifa edilmemesi riskinin borçlu dışında bir kişi tarafından üstlenildiği şahsi teminatlar, kefalet ve garanti sözleşmesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kefalet ile garanti sözleşmeleri arasındaki en önemli fark, kefaletin fer'i, garantinin ise asli nitelik taşımasıdır. Garanti, fer'i nitelik taşımadığından konumuzun kapsamına dâhil değildir.

Şahsi teminat halinde alacaklıya ayni ve mutlak bir hak değil, şahsi ve nispi bir hak tanınır. Diğer bir deyişle, esas alacağın güvencesi amacıyla şahsi teminat, alacaklıya, sadece taahhüdün hukuki niteliğinin şekline göre alacağın ifasını bahşeder.

⁷³ Günergök, s. 93; Bağce, s. 30; Gümüşsoy, s. 47.

⁷⁴ Diren, s. 57; Şafak/ Diren/ Çakıroğlu/ Almaç, s. 54.

⁷⁵ Dayımlarlı, s. 204-205.

2. Kefalet

Kefalet sözleşmesi, kefilin alacaklıya karşı, borçlunun borcunun ifa etmemesinin sonuçlarından kişisel olarak sorumlu olmayı üstlendiği sözleşmedir (TBK m. 581). Kefilin kefalet sözleşmesinden kaynaklanan yükümlülüğü, bir başkasına ait borcun ifası bakımından güvence vermeye yöneliktir ve kendi başına var olabilen bir yükümlülük değildir. Kefilin yükümlülüğünün varlığı ve devamı, güvence altına alınan esas borca bağlıdır. Ancak kefalet sözleşmesi, asıl borcu doğuran hukuki ilişkiden farklı bir hukuki ilişki olup, geçerliliği ve bağlayıcılığı, hem mevcut ve geçerli bir esas borcun varlığını gerektirir, hem de kefalet sözleşmesinin geçerliliğine bağlıdır⁷⁶.

Kefilin sorumluluğu, fer’i bir sorumluluk doğurur. Esas alacağa bağlı bir kefalet varsa, genel kurala göre alacağın devri ile kefalet de devredilmiş olur. Bunun yanında, alacaklı kısmi bir devir yapmış ise, kefaleti kendi alacağı için elinde tutup, devrettiği kısmi kefalet dışı bırakabilir⁷⁷. İrade ve sözleşme özgürlüğü çerçevesinde, kararlaştırma yapılabilir. Taraflar kefalet alacağının devralana geçmeyeceğini, devredene ait olacağını kararlaştırırlarsa, bu halde kefalet borcu sona erer⁷⁸.

SONUÇ

Çalışmamızda genel itibariyle alacağın devri, özelde ise teminat altına alınmış alacağın devri incelenmiştir. Alacağın devri, alacaklının sahip olduğu alacak hakkının, borçlunun rızası aranmaksızın, şekle uygun yapılan sözleşmeyle, üçüncü kişiye devredilmesidir. Borçlu devir sözleşmesinin tarafı değildir. Haberinin olmasına dahi gerek yoktur. Bu sözleşmeyle alacaklılar arasında taraf değişikliği meydana gelmiş olur.

Eski Borçlar Kanununda “devir” kavramı yerine “temlik” kavramı, “devreden” kavramı yerine “temlik eden”, “devralan” kavramı yerine “temellük eden” kavramı kullanılmaktaydı.

Roma hukukunda alacak hakkı, alacak ile borçlunun şahsına bağlı olduğundan alacağın devri mümkün değildi. Bunun sonucu olarak da borçlu alacaklıya hep mahkûm olmakta ve alacaklı borçluyu dilediği gibi kullanmaktaydı. Bu durum, ekonomik hayatın gelişmesiyle tıkanıklık yarattığından, yeni çözüm arayışlarına girildi. Bunlardan biri, yenileme (*novation*), diğeri ise vekâlet (*in remsuam*) oldu.

Alacağın devri, kazandırıcı bir işlemdir. Tasarruf işlemidir, sözleşmedir. Sebebe bağlı bir işlem mi, yoksa soyut bir işlem mi olduğu hususunda

⁷⁶ Aral, Fahrettin / Ayrancı, Hasan (2014) Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 10. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, s. 437-438.

⁷⁷ Bağçe, s. 29; Diren, s. 57; Uygur, s. 1120; Şafak/ Diren/ Çakıroğlu/ Almaç, s. 53.

⁷⁸ Aral/Ayrancı, s. 439.

doktrinde tartışmalar vardır. Taşınmazın devri bakımından sebebe bağlılık ilkesi geçerlidir (TMK m. 1015). Taşınırın devri konusunda da doktrinde sebebe bağlı olduğunu ileri sürenler çoğunluktadır. Kanunda açık bir hüküm yoktur.

Türk Borçlar Kanunundaki alacağın devri, iradi devre ilişkin düzenlemedir. Ancak yasal veya yargısal yollarla da devir mümkün olmaktadır. Bu halde alacağın geçmesi için herhangi bir irade açıklamasına gerek yoktur. Esasen burada bir devir değil de intikalden bahsetmek daha yerinde olur. Niteliğine uygun düştüğü ölçüde iradi devre ilişkin hükümler, yasal veya yargısal devre de kıyasen uygulanacaktır.

Alacağın devri ile birlikte, asıl alacak hakkı devralana geçer. Alacak hakkının devri, kısmen ya da tamamen olabilir. Kısmi devirlerde, alacağın bölünebilir nitelikte olması gerekir.

Alacağın devri ile devrenin kişiliğine özgü olanlar dışındaki öncelik hakları ve bağlı haklar da devralana geçer. Asıl alacakla birlikte işlemiş faizler de devredilmiş sayılır (TBK m. 189). Taraflar kararlaştırmaları dahi, kanun gereği öncelik hakları ve bağlı (yan-fer'i) haklar devralana geçer. Alacak niteliğinde olmayan aynı hakların, yenilik doğuran hakların, fikri ve sınai hakların devri alacağın devri hükümleri kapsamında değildir. Ancak bunlar bir alacağa bağlı (fer'i) ise, bağlı oldukları alacakla birlikte geçerler.

Devredenin kişiliğine bağlı olmayan öncelik hakları, alacakla birlikte devralana geçmektedir. İİK m. 206 alacaklıların sırasını belirlemektedir. Bu maddeye yazılan imtiyazlı alacaklar arasında yer alan devreden bu alacağı devrettiğinde, devralan alacaklı da aynı imtiyazdan yararlanır. Bunun dışında tapuya şerh edilmiş bir alacak varsa devri halinde yine devralan bu şerhin etkisinden faydalanacaktır. İİK m. 101 hacze iştirak hükmüne yer vermektedir. Buradaki gibi şahsa bağlı bir öncelik hakkı varsa bu durumda, devralana geçmeyecektir.

Faizler ve yenilik doğuran haklar, alacağa bağlı (fer'i) oldukları durumda asıl alacakla birlikte devralana geçer. Diğer hak ve yetkiler de alacak hakkının devriyle devralana geçecektir. Sözleşmede tahkim şartı varsa ya da cezai şart öngörülmüşse, aksine düzenleme yoksa devralan, bunları iktisap edecektir.

Taraflarca, alacağın zamanında ve eksiksiz olarak ifa edilmesinin teminata bağlanması halinde, kural olarak devredenin kişiliğine bağlı olmayan bu teminat hakları da devir ile birlikte devralana geçer. Teminatlar, fer'i hakların başında gelmektedir. Devralan, ayrı bir işleme gerek olmaksızın rehin, kefalet gibi teminatlar varsa bunlardan yararlanır. Fakat irade özgürlüğü çerçevesinde sadece devreden alacaklıya rehin verileceği, kefil olunacağı taahhüt edildiyse, bu haklar devralana geçmez ve devralan, bu teminatlara dayanarak hak iddia edemez.

KAYNAKÇA

- **Akipek**, Jale G. / **Akıntürk**, Turgut (2009) Eşya Hukuku, İstanbul, Beta Yayınları.
- **Aral**, Fahrettin (1973) ‘Mülkiyeti Muhafaza Kaydıyla Satılan Bir Malın Alıcının Alacaklıları Tarafından Haczi’ Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 30, S. 1, s. 197-229.
- **Aral**, Fahrettin / **Ayrancı**, Hasan (2014) Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, 10. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları.
- **Bağçe**, Duygu Hidayet Arda (2015) ‘Alacağın Devri ve Diğer Hukuki Kurumlarla Karşılaştırılması’ (Yüksek Lisans) İstanbul Kültür Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- **Bilgili**, Fatih / **Demirkapı**, Ertan (2017) Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 11. Basım, Bursa, Dora Yayınevi.
- **Buz**, Vedat (2005) Medeni Hukukta Yenilik Doğuran Haklar, Ankara, Yetkin Yayınları.
- **Çetiner**, Bilgehan (2010) Hapis Hakkı, İstanbul, Filiz Kitabevi.
- **Dayınlarlı**, Kemal (1993) Borçlar Kanununa Göre Alacağın Temliki, 1. Basım, Ankara, Dayınlarlı Hukuk Yayınları.
- **Diren**, Duygu (2011) ‘Alacağın Devrinin Hüküm ve Sonuçları’ (Yüksek Lisans) Çankaya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- **Engin**, Baki İlkey (2002) Alacağı Temlik Edenin Garanti Sorumluluğu, 1. Basım, Ankara, Seçkin Yayınevi.
- **Erdoğan**, İhsan (2017) Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 1. Basım, Ankara, Gazi Kitabevi.
- **Eren**, Fikret (2013) Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 15. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları.
- **Ertaş**, Şeref (2017) Eşya Hukuku, 13. Baskı, İzmir, Barış Yayınları.
- **Esener**, Turhan / **Güven**, Kudret (2012) Eşya Hukuku, 5. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları.
- **Gümüşsoy**, Güler (2013) ‘Alacağın Devrinde Devredenin Garanti Yükümlülüğü’ (Yüksek Lisans) İstanbul Kültür Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- **Günay**, Cevdet İlhan (2012) Türk Borçlar Kanunu Şerhi, 1. Basım, Ankara, Yetkin Yayınları.
- **Günergök**, Özcan (2014) Alacağın Devrinde Borçlunun Hukuki Durumu, 1. Basım, İstanbul, Vedat Kitapçılık.
- **İmre**, Zahit (1952) ‘Hapis Hakkı Üzerinde Bir Tetkik’ İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C.18, S. 3-4, s. 742-781.

- **Kılıçoğlu**, Ahmet M. (2015) Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 19. Bası, Ankara, Turhan Kitabevi.
- **Koyuncu**, İlkey (2019) ‘Türk Medeni Kanunu’nda Hapis Hakkı’ (Yüksek Lisans Tezi) Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- **Nomer**, Haluk N. (2017) Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 15. Bası, İstanbul, Beta Yayınevi.
- **Oğuzman**, Kemal / **Öz**, Turgut (2013) Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt II, 10. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık.
- **Özel**, Bengisu (2019) ‘İpotek Hakkının Sona Ermesi’ (Yüksek Lisans) İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- **Rado**, Türkan (2013) Roma Hukuku Dersleri Borçlar Hukuku, İstanbul, Filiz Kitabevi.
- **Reisoğlu**, Safa (2013) Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 24. Bası, İstanbul, Beta Yayınevi.
- **Sirmen**, A. Lale (2015) Eşya Hukuku, 3. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları.
- **Şafak**, Ali (2017) ‘Teminat Amaçlı Alacağın Temlikinin Diğer Teminatlar Arasındaki Yeri ve Benzer İşlemlerden Ayırt Edilmesi’ Terazi Hukuk Dergisi, C. 12, S. 129, s. 115-126.
- **Şafak**, Ali / **Diren**, Duygu / **Çakıroğlu**, Evren Baklacı / **Almaç**, Tuğçe Öztürk (2017) Alacağın Temliki (Devri), 1. Basım, Ankara, Seçkin Yayınevi.
- **Tandoğan**, Haluk (1954) ‘Hapis Hakkının Temliki’ Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 11, S. 3, s. 222-230.
- **Uygur**, Turgut (2012) 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu Şerhi, Cilt I, 1. Baskı, Ankara, Seçkin Yayınları.
- **Yağbasan**, Hicabi (2019) ‘Türk Medeni Kanununun Taşınır Rehni Hükümleri Çerçevesinde Ticari İşlemlerde Taşınır Rehni’ (Yüksek Lisans) Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- **Yavuz**, Nihat (2013) 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu Şerhi, Cilt I, 1. Basım, Ankara, Adalet Yayınevi.
- **Yıldırım**, Abdülkerim (2014) Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 2. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi.

